

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В.О. СУХОМЛИНСЬКОГО
Факультет педагогічної та соціальної освіти
Кафедра педагогіки та інклюзивної освіти

Проректор
роботи

науково-педагогічної

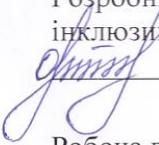
О. А. Кузнецова

05 вересня 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПІДГОТОВКА МОЛОДІ ДО СІМЕЙНОГО ЖИТТЯ ТА
ВІДПОВІДАЛЬНОГО БАТЬКІВСТВА

Для всіх спеціальностей
(Бакалавр)

2020 - 2021 навчальний рік

Розробник: Олексюк Оксана Євгенівна, доцент кафедри педагогіки та інклюзивної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент
 (Олексюк О. Є.)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри педагогіки та інклюзивної освіти

Протокол № 1 від «27» серпня 2020 року

Завідувач кафедри (Яблонський А.І.)

«27» серпня 2020 р.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>денна форма навчання</i>	<i>заочна форма навчання</i>
Кількість кредитів – 5	Галузь знань	Варіативна	
	Спеціальність		
Індивідуальне науково-дослідне завдання – 1		<i>Рік підготовки:</i>	
		1-й	1-й
Загальна кількість годин – 150		<i>Семестр</i>	
		2-ий	2-ий
	Ступінь бакалавр	<i>Лекції</i>	
		6	6
		<i>Практичні, семінарські</i>	
		20	20
		<i>Лабораторні</i>	
		--	
		<i>Самостійна робота</i>	
		124	124
Вид контролю: залік			

Мова навчання – українська.

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить для заочної форми навчання – 150 год. : 26 год. – аудиторна робота, 124 год. – самостійна робота (17% ~ 83%);

2. Мета, завдання навчальної дисципліни та результати навчання

Мета курсу «Підготовка молоді до сімейного життя та відповідального батьківства»: вивчення основних теоретичних положень сімейної педагогіки; формування у студентів системного уявлення про сім'ю як середовище розвитку і виховання; розкриття сучасних наукових основ процесу сімейного виховання, його закономірностей, принципів організації, методів та засобів, особливостей; формування професійних вмінь вихователя використовувати знання педагогіки сім'ї для аналізу її виховної функції та планування і організації педагогічної взаємодії закладу дошкільної освіти і сім'ї.

Завдання курсу:

- ознайомити студентів з роллю сім'ї у розвитку дитини, правилами поведінки у сім'ї, виховання дітей;
- визначити шляхи і засоби вдосконалення й виховання певних якостей і вмінь майбутніх батьків;
- озброїти студентів знаннями про педагогіку сім'ї, роль сім'ї у розвитку і вихованні дитини та основні психолого-педагогічні засади сімейного виховання;
- сформувати у студентів певні вміння та навички консультування батьків з питань сімейного виховання;

Передумови для вивчення дисципліни: педагогіка, дошкільна педагогіка, психологія (загальна, дитяча, педагогічна), фізіологія.

Навчальна дисципліна складається з 5 кредитів ЄКТС.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент оволодіває такими *компетентностями*:

I. Загальнопредметні:

ЗК-2	Здатність до самостійного пошуку, обробки та аналізу інформації з різних джерел
ЗК-3	Здатність ідентифікувати, формулювати та розв'язувати проблеми
ЗК-4	Здатність приймати обґрунтовані рішення
ЗК-5	Здатність до планування, складання прогнозів і передбачення наслідків своїх дій
ЗК-6	Здатність до співпраці і взаємодії в команді
ЗК-8	Здатність приймати рішення і діяти відповідно до морально-етичних і правових норм

II. Фахові:

ФК-1	Здатність до розвитку в дітей базових якостей особистості (довільність, самостійність, креативність, ініціативність, свобода поведінки, самосвідомість, самооцінка, самоповага).
ФК-7	Здатність до навчання дітей суспільно визнаних морально-етичних норм і правил поведінки
ФК-9	Здатність до виховання у дітей інтересу і поваги до національних традицій, звичаїв, свят, обрядів, народних символів

Очікувані результати навчання:

ПРН-12	Проектувати педагогічні заходи із залученням фахівців суміжних галузей (психологів, соціальних педагогів, логопедів, учителів, лікарів, фізичних реабілітологів тощо), батьків, громадських діячів та ін. для реалізації завдань всебічного гармонійного розвитку дітей
ПРН-13	Здійснювати суб'єкт-суб'єктну взаємодію і розвивальне міжособистісне спілкування з дітьми дошкільного віку та особистісно- і соціально зорієнтоване спілкування з батьками

Очікувані результати навчання:

- сформовані вміння культури спілкування у родині, вміння встановлювати гармонійні відносини між членами родини;
- сформовані вміння успішного виховання дітей в сім'ї.

3. Програма навчальної дисципліни

КРЕДИТ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФЕНОМЕНУ ШЛЮБУ ТА СІМ'Ї.

Тема 1. Шлюб та його психолого-педагогічні засади. Шлюбні стосунки та шлюбний потенціал. Шлюбний вік. Психологічна сумісність партнерів. Розвиток шлюбних стосунків. Секс у шлюбі. Цивільні шлюби

Тема 2. Сім'я як соціально-психологічний та педагогічний феномен. Поняття «сім'я». Функції та структура сім'ї. Класифікація сучасної сім'ї. Роль сім'ї у становленні особистості дитини. Психологія розлучення.

Тема 3. Пренатальна педагогіка як першооснова виховання здорової дитини. Поняття про пренатальну педагогіку, її зв'язок з психологією, етикою, медициною, філософією. Ненароджена дитина в сім'ї. Народина. Родильні звичаї українців, їх застосування в сучасній педагогіці. Вплив організації здорового способу життя сім'ї на розвиток і виховання дитини, зміцнення її здоров'я. Складові здорового способу життя сім'ї: збалансоване харчування, фізична активність, загартовування, психологічний комфорт.

КРЕДИТ 2. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ ПОДРУЖНЬОЇ ВЗАЄМОДІЇ

Тема 4. Основні умови подружньої сумісності. Психологія подружнього спілкування. Умови подружньої сумісності. Характерні особливості подружньої адаптації

Тема 5. Кризові явища у житті сім'ї. «Подружня втома» як кризове явище у сім'ї. «Конфліктна субкультура» у подружньому спілкуванні. Психологія подружніх конфліктів.

КРЕДИТ 3. УСВІДОМЛЕНЕ ТА ВІДПОВІДАЛЬНЕ БАТЬКІВСТВО ЯК ОСНОВА ГАРМОНІЙНОГО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ ДИТИНИ В СІМ'Ї

Тема 6. Основні завдання та умови виховання дітей в сім'ї. Законодавство України на захисті прав дитини. Основні принципи, завдання та напрямки виховання дітей в сім'ї. Загальна стратегія сімейного виховання та відповідно до вікової періодизації розвитку дитини. Права та обов'язки батьків і дітей за законодавством України.

Тема 7. Усвідомлене та відповідальне батьківство як психолого-педагогічна проблема. Феномени батьківства і материнства як основні складові усвідомленого підходу до батьківства. Поняття батьківство. Функції усвідомленого та відповідального батьківства. Визначення показників готовності до батьківства. Нормативно-правові аспекти батьківства.

Тема 8. Материнська та батьківська ідентичність. Характеристика материнської ідентичності. Роль і місце матері у вихованні дитини. Характеристика батьківської ідентичності. Роль і місце батька у вихованні дитини. Батьківська та материнська модель ідентичності.

КРЕДИТ 4. МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ СІМЕЙНОГО ВИХОВАННЯ

Тема 9. Основні форми, методи та прийоми виховання дітей в сім'ї. Поняття форми, методу, засобу та прийому виховання дитини, специфіка їх застосування. Заохочення та покарання як методи виховання дитини в сім'ї та вимоги до їх застосування.

Тема 10. Стилі сімейного виховання дітей в сім'ї. Умови успішного виховання дітей в сім'ї. Поняття стилю сімейного виховання. Потуральний стиль виховання. Змагальний та розважливий стилі виховання. Запобігливий, контролюючий стилі виховання дітей в сім'ї. Співчутливий та гармонійний стилі виховання. Роль батьківського спілкування у вихованні дитини. Типи неправильного виховання дітей в сім'ї. Умови успішного виховання.

Тема 11. Технологія формування культури сімейних відносин. Зміст технології, мета та завдання. Основні етапи формування культури сімейних відносин. Методи та засоби формування.

КРЕДИТ 4. МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ РІЗНИХ КАТЕГОРІЙ, ЩО ПОТРЕБУЮТЬ ОСОБЛИВОЇ УВАГИ.

Тема 12. Психолого-педагогічні особливості гіперактивних дітей та методика роботи з ними. Поняття гіперактивного розладу з дефіцитом уваги та причини його виникнення. Ознаки та складові гіперактивного розладу з дефіцитом уваги. Діагностика гіперактивного розладу з дефіцитом уваги. Супровід гіперактивної дитини: рекомендації батькам та педагогам гіперактивних дітей.

Тема 13. Особливості виховання дітей з агресивною поведінкою. Діти з особливими потребами. Тривожні діти. Обдаровані діти Методика роботи з ними. Характеристика агресії як психічного стану дитини. Види та форми агресії. Вікові особливості прояву дитячої агресивності. Психолого-педагогічна допомога при агресивних проявах в поведінці дитини. Методичні рекомендації педагогам і батькам щодо роботи з дитиною з проявами агресивної поведінки.

Тема 14. Психолого-педагогічний захист від насилля над дітьми в сім'ї. Суїцид у дитячому віці як проблема сучасного суспільства. Психологічна сторона виникнення насильства. Причини насильства в сім'ї, їх наслідки для дітей. Характеристика типів насильства по відношенню до дітей. Рекомендації щодо поведінки у разі виявлення факту насилля в сім'ї. Напрями діяльності органів та закладів освіти щодо попередження насильства. Суїцид як складний соціально-психологічний феномен. Соціально-психологічна

дезадаптація як основа суїцидальної поведінки. Система психологічної профілактики та корекції суїцидальної поведінки.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	усь ого	у тому числі				
		л	пр	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7
Кредит 1. Теоретичні основи феномену шлюбу та сім'ї.						
Тема 1. Шлюб та його психолого-педагогічні засади.	10					8
Тема 2. Сім'я як соціально-психологічний та педагогічний феномен	10	2	2			8
Тема 3. Пренатальна педагогіка як першооснова виховання здорової дитини	10		2			8
	30	2	4			24
Кредит 2. Психолого-педагогічні засади подружньої взаємодії.						
Тема 1. Основні умови подружньої сумісності. Психологія подружнього спілкування.	15		2			13
Тема 2. Кризові явища у житті сім'ї.	15		2			13
	30		4			26
Кредит 3. Усвідомлене та відповідальне батьківство як основа гармонійного розвитку особистості дитини в сім'ї.						
Тема 1. Основні завдання та умови виховання дітей в сім'ї. Законодавство України на захисті прав дитини.	10					9
Тема 2. Усвідомлене та відповідальне батьківство як психолого-педагогічна проблема.	10	2	2			9
Тема 3. Материнська та батьківська ідентичність	10					8
	30	2	2			26
Кредит 4. Методичні засади сімейного виховання						
Тема 1. Основні форми, методи та прийоми виховання дітей в сім'ї.	10					8
Тема 2. Стили сімейного виховання дітей в сім'ї. Умови успішного виховання дітей в сім'ї.	10	2	2			8
Тема 3. Технологія формування культури сімейних відносин	10		2			8
	30	2	4			24

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	усь ого	у тому числі			
		л	пр	лаб	інд
Кредит 4. Методичні аспекти виховання дітей різних категорій, що потребують особливої уваги.					
Тема 1. Психолого-педагогічні особливості гіперактивних дітей та методика роботи з ними.			2		8
Тема 2. Особливості виховання дітей з агресивною поведінкою. Діти з особливими потребами. Тривожні діти. Обдаровані діти Методика роботи з ними.			2		8
Тема 3. Психолого-педагогічний захист від насилля над дітьми в сім'ї. Суїцид у дитячому віці як проблема сучасного суспільства.			2		8
	30		6		24
Усього годин:	150	6	20		124

4. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
<i>Кредит 1. Теоретичні основи феномену шлюбу та сім'ї</i>		
1.	Шлюб та його психолого-педагогічні засади. Сім'я як соціально-психологічний та педагогічний феномен	2
<i>Кредит 2. Психолого-педагогічні засади подружньої взаємодії</i>		
<i>Кредит 3. Усвідомлене та відповідальне батьківство як основа гармонійного розвитку особистості дитини в сім'ї</i>		
2.	Тема 2. Основні завдання та умови виховання дітей в сім'ї. Законодавство України на захисті прав дитини. Усвідомлене та відповідальне батьківство як психолого-педагогічна проблема. Материнська та батьківська ідентичність	2
<i>Кредит 4. Методичні засади сімейного виховання</i>		
3.	Тема 3. Основні форми, методи та прийоми виховання дітей в сім'ї. Стилі сімейного виховання дітей в сім'ї. Умови успішного виховання дітей в сім'ї.	2
Разом:		6

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
4.	Шлюб та його психолого-педагогічні засади. Сім'я як соціально-психологічний та педагогічний феномен	2
5.	Пренатальна педагогіка як першооснова виховання здорової дитини	2
6.	Основні умови подружньої сумісності. Психологія подружнього спілкування.	2
7.	Кризові явища у житті сім'ї.	2
8.	Усвідомлене та відповідальне батьківство як психолого-педагогічна проблема. Материнська та батьківська ідентичність	2
9.	Основні форми, методи та прийоми виховання дітей в сім'ї. Стили сімейного виховання дітей в сім'ї. Умови успішного виховання дітей в сім'ї.	2
10.	Технологія формування культури сімейних відносин	2
11.	Психолого-педагогічні особливості гіперактивних дітей та методика роботи з ними.	2
12.	Особливості виховання дітей з агресивною поведінкою. Діти з особливими потребами. Тривожні діти. Обдаровані діти Методика роботи з ними.	2
13.	Психолого-педагогічний захист від насилля над дітьми в сім'ї. Суїцид у дитячому віці як проблема сучасного суспільства. КР № 1	2
Разом:		20

5. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
<i>Не передбачені навчальним планом</i>		

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва завдання	Кількість годин
1.	Самостійна робота № 1. Підготовка до практичних занять	10 год
2	Самостійна робота № 2. Написання та захист реферату	10 год
3	Самостійна робота № 3. Історичний нарис становлення інституту сім'ї	10 год
4	Самостійна робота № 4. Психологічні концепції шлюбу	10 год
5	Самостійна робота № 5. Психологічні проблеми	10 год

	повторного шлюбу	
6	Самостійна робота № 6. Насильство у родині	10 год
7	Самостійна робота № 7. Складання комп'ютерної презентації за теоретичним матеріалом	10 год
8	Підготовка та написання контрольної роботи	10 год
9	Ведення тлумачного словника ключових понять	10 год
	Разом	90 год

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Самостійна робота є основним засобом засвоєння студентами навчального матеріалу у вільний від аудиторних навчальних занять час.

До основних форм самостійної роботи студентів при вивченні курсу слід віднести:

- опрацювання лекційного матеріалу та додаткове самостійне вивчення теоретичного матеріалу по підручниках та навчальних посібниках;
- вивчення окремих питань курсу;
- підготовку до семінарських та практичних занять і виконання позааудиторних завдань;
- використання комп'ютерної техніки для психологічної діагностики психологічних особливостей особистості та математичної обробки отриманих результатів;
- систематизацію вивченого матеріалу курсу перед модульним контролем.

Засвоєний у процесі самостійної роботи навчальний матеріал вноситься на поточний контроль.

Самостійна робота № 1.

“Підготовка до практичних занять”

Мета: опрацювання питань теми практичного заняття, що могли як розглядати під час лекції, так і виноситися на самостійне опрацювання.

Завдання: за змістом лекції та додатковою літературою підготувати виступи на практичному занятті.

Зміст письмового звіту: законспектувати основні тези виступу на практичному занятті.

Зміст усного звіту: виступ на практичному занятті.

Підготовка теоретичних питань до практичних занять передбачає опрацювання питань теми практичного заняття. Ці питання могли як розглядати під час лекції, так і виноситися на самостійне опрацювання.

Алгоритм підготовки.

- 1) Визначте питання для підготовки (Ви маєте розглянути усі питання, зазначені у плані практичного заняття).
- 2) Візьміть у бібліотеці університету (читальному залі або на кафедрі) джерела, зазначені у списку основної літератури до заняття. При підборі літератури Ви можете користуватися бібліотечними каталогами

- (алфавітним, предметним або систематичним).
- 3) Визначте розділи (теми або параграфи), у яких розкрито питання практичного заняття.
  - 4) Прочитайте ці розділи.
  - 5) Складіть план (простий або складний) відповіді на кожне питання.
  - 6) Визначте основні поняття, які Ви повинні засвоїти.
  - 7) Проаналізуйте, як опрацьований матеріал пов'язаний з іншими питаннями теми.
  - 8) Для кращого засвоєння та запам'ятовування матеріалу складіть короткий конспект, схеми, таблиці або графіки по прочитаному матеріалу.
  - 9) Визначте проблеми в опрацьованому матеріалі, які Ви недостатньо зрозуміли. З цими питаннями Ви можете звернутися на консультації до викладача.
  - 10) Перевірте, як Ви засвоїли опрацьоване питання. Ви можете це зробити, відповівши на тестові питання до теми або розв'язавши практичні завдання.

Самостійна робота № 2. **«Написання та захист реферату з обраної тематики за запропонованим переліком»**

Мета: передбачає глибокий та детальний аналіз проблеми, винесеної у темі реферату

Завдання: студент повинен ознайомитися з переліком поданих на практичне заняття тем рефератів і обрати одну з них.

Зміст письмового звіту: за вимогами, що подані вище, підготувати реферат.

Зміст усного звіту: виступити перед студентами академічної групи на практичному занятті з темою реферату.

Підготовка рефератів передбачає глибокий та детальний аналіз проблеми, винесеної у темі реферату.

Алгоритм підготовки.

- 1) Ознайомтеся з вимогами до реферату.
- 2) Підберіть літературу, у якій розкривається тема реферату. При підборі літератури Ви можете користуватися бібліотечними каталогами (алфавітним, предметним або систематичним).
- 3) Складіть план реферату.
- 4) Опрацюйте літературні джерела, користуючись порадами до конспектування першоджерел.
- 5) Систематизуйте опрацьований матеріал відповідно до плану реферату.
- 6) Дайте власний критичний аналіз та оцінку висвітленої проблеми.
- 7) Оформіть реферат відповідно до вимог.
- 8) На основі реферату підготуйте усну доповідь на практичне заняття.

Виконання, оформлення та захист реферативної роботи здійснюється студентом в індивідуальному порядку відповідно до методичних

рекомендацій.

Реферат повинен містити:

- Титульну сторінку (із вказаною темою, прізвищем автора, назвою інституту, дисципліною, прізвищем викладача, роком);
- Зміст реферату;
- Вступ (актуальність теми);
- Основну частину;
- Висновки;
- Список використаних джерел (автор, назва книги чи статті (в останньому випадку – назву журналу, його рік і номер), місце і рік видання)).

Обсяг реферату: 10-15 сторінок друкованого тексту (формат А4). У рефераті потрібно розкрити суть проблеми, дати визначення основних понять, огляд стану проблеми і основних підходів до її вивчення.

ТЕМАТИКА РЕФЕРАТІВ

1. Особливості виховання в українській родині.
2. Родинні зв'язки у сім'ї.
3. Основа авторитету батька й матері.
4. Традиції виховання хлопчика та дівчинки в українській родині.
5. Погляди на сімейне виховання Ж.-Ж. Руссо.
6. Материнська школа Я. А. Коменського.
7. Погляди на сімейне виховання К. Д. Ушинського.
8. Система родинного виховання за Г. Ващенком.
9. А.С. Макаренко про проблему змісту виховання в сім'ї.
10. Батьківська педагогіка В.О. Сухомлинського як основа сучасної теорії та практики сімейного виховання.
11. Система сімейного виховання у сім'ї Нікітіних.
12. Формування стосунків між батьками та дітьми.
13. Як ми спілкуємося в сім'ї.
14. Батькам — про дитячі страхи.
15. Негативний вплив на дітей вживання алкоголю батьками.
16. Про стосунки з старшими дітьми (дитина серед дітей).
17. Розвиток емоцій і почуттів у дітей.
18. Виховання дитини в родині, яка складається з кількох поколінь.
19. Як зайти ключик до серця дитини.
20. Чому батьки не розуміють дітей?
21. Ні — насильству над дітьми.
22. Організація вільного часу в родині.
23. Спільні прогулянки батьків і дітей.
24. Значення єдності вимог до дитини з боку суспільного навчального закладу і родини.
25. Як організувати день дитини вдома.
26. Як святкувати день народження дитини.
27. Посієш звичку — пожнеш характер (про роботу щодо позбавлення негативних звичок у дітей).

28. Валеологічне виховання дітей у сім'ї.
29. Шляхи залучення старших дошкільників до домашньої праці.
30. Грайтеся разом з дітьми.
31. Як виховувати у дитини художній смак.
32. Співи в житті маленької дитини і підбір пісень для дітей.
33. Які іграшки та книги купувати дитині.
34. Як організувати домашні вечори для дітей.
35. Статеворольове виховання у сім'ї.
36. Бюджет сім'ї і залучення дітей до ведення домашнього господарства.
37. Виявлення і розвиток у дітей творчих задатків.
38. Про використання в сім'ї телевізора та комп'ютера для дітей.
39. Розумове виховання дітей вдома.
40. Навчіть дитину міркувати й спілкуватися.
41. Система загартувальних заходів — основа фізичного виховання дітей

Самостійна робота № 3. Історичний нарис становлення інституту сім'ї

Форма звітності: **конспект**

ПЛАН

1. Для самостійного вивчення питання «Історичний нарис становлення інституту сім'ї» ознайомтесь з матеріалом наступних джерел: Шнейдер Л.Б. Психология семейных отношений. Курс лекций. – М.: Апрель-Пресс, 2000. – С. 20-32; Психология семейных отношений с основами семейного консультирования : [учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений] / под ред. Е.Г. Силаевой : – 2-е изд-е, стереотип. – М. : Академия, 2004. – С. 4-12; Психология семейных отношений: конспект лекций / сост. С.А. Векилова. – М.: АСТ; СПб.: Сова, 2005. – С. 8-13.
2. Визначити головні аспекти історичного розвитку сім'ї як соціального інституту.
3. Складіть конспект.

Література

1. Шнейдер Л.Б. Психология семейных отношений. Курс лекций. – М.: Апрель-Пресс, 2000. – 512 с.
2. Эйдемиллер Э.Г., Юстицкий В. Психология и психотерапия семьи. - 2-е изд., расшир. и доп. - СПб.: Питер, 2000. - 656 с.
3. Семиченко В.А., Заслуженюк В.С. Мистецтво взаєморозуміння. Психологія та педагогіка сімейного спілкування. - 2-е вид. - К.: Веселка, 1998. - 214с.
4. Семья в кризисном обществе / Под ред. М.С. Мацковского, Е.Ф. Фотеевой. - М.: Ин-т социологии РАН, 1993. - 96 с.
5. Психологічна допомога сім'ї: Посібник / За ред. З.Г. Кісарчук. - К.: Вид-во ін-ту соціології НАН України, 1998.

6. Бондаренко О.Ф. Психологічна допомога особистості: Навчальний посібник.-Х.:Фоліо, 1996.237с.
7. Бондарчук О.І. Психологія сім'ї: Курс лекцій. - К.: МАУП, 2001. - 96 с.
8. Основы психологии семьи и семейного консультирования: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / Под общ. ред. Н.Н. Посысоева. – М.: ВЛАДОС-ПРЕСС, 2004. – 328 с.
9. Целуйко В.М. Психологические проблемы современной семьи / В.М. Целуйко. – Екатеринбург: У-Фактор, 2007. – 496 с.

Самостійна робота № 4. Психологічні концепції шлюбу

Форма звітності: **розгорнутий план-конспект**

ПЛАН

1. Для самостійного вивчення питання «Психологічні концепції шлюбу» ознайомтесь з матеріалом наступних джерел: Шнейдер Л.Б. Психология семейных отношений. Курс лекций. – М.: Апрель-Пресс, 2000. – С. 45-48; Психология семейных отношений с основами семейного консультирования : [учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений] / под ред. Е.Г. Силяевой : – 2-е изд-е, стереотип. – М. : Академия, 2004. – С. 20-23; Психология семейных отношений: конспект лекций / сост. С.А. Векилова. – М.: АСТ; СПб.: Сова, 2005. – С. 61-67.
2. Визначити різні трактування поняття «шлюб».
3. Визначити сутність психологічної концепції шлюбу К. Хорні.
4. Визначити сутність психоаналітичної концепції шлюбу К.Юнга.
5. Визначити сутність гуманістичної концепції шлюбу К. Роджерса.
6. Складіть розгорнутий план-конспект.

Література

1. Шнейдер Л.Б. Психология семейных отношений. Курс лекций. – М.: Апрель-Пресс, 2000. – 512 с.
2. Эйдемиллер Э.Г., Юстицкий В. Психология и психотерапия семьи. - 2-е изд., расшир. и доп. - СПб.: Питер, 2000. - 656 с.
3. Психология семейных отношений: конспект лекций / сост. С.А. Векилова. – М.: АСТ; СПб.: Сова, 2005. – 127 с.
4. Семиченко В.А., Заслуженюк В.С. Мистецтво взаєморозуміння. Психологія та педагогіка сімейного спілкування. - 2-е вид. - К.: Веселка, 1998. - 214с.
5. Семья в кризисном обществе / Под ред. М.С. Мацковского, Е.Ф. Фотеевой. - М.: Ин-т социологии РАН, 1993. - 96 с.
6. Психологічна допомога сім'ї: Посібник / За ред. З.Г. Кісарчук. - К.: Вид-во ін-ту соціології НАН України, 1998.
7. Бондаренко О.Ф. Психологічна допомога особистості: Навчальний посібник.-Х.:Фоліо, 1996.237с.
8. Бондарчук О.І. Психологія сім'ї: Курс лекцій. - К.: МАУП, 2001. - 96 с.
9. Основы психологии семьи и семейного консультирования: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / Под общ. ред. Н.Н. Посысоева. – М.: ВЛАДОС-ПРЕСС, 2004. – 328 с.

10. Целуйко В.М. Психологические проблемы современной семьи / В.М. Целуйко. – Екатеринбург: У-Фактор, 2007. – 496 с.

Самостійна робота № 5. Психологічні проблеми повторного шлюбу

Форма звітності: рекомендації

ПЛАН

1. Для самостійного вивчення питання «Психологічні проблеми повторного шлюбу» ознайомтесь з матеріалом наступних джерел: Целуйко В.М. Психологические проблемы современной семьи / В.М. Целуйко. – Екатеринбург: У-Фактор, 2007. – С. 239-264; Шнейдер Л.Б. Психология семейных отношений. Курс лекций. – М.: Апрель-Пресс, 2000. – С. 223-245; Психология семейных отношений с основами семейного консультирования : [учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений] / под ред. Е.Г. Силяевой : – 2-е изд-е, стереотип. – М. : Академия, 2004. – С. 50-65; Психология семейных отношений: конспект лекций / сост. С.А. Векилова. – М.: АСТ; СПб.: Сова, 2005. – С. 81-86; Основы психологии семьи и семейного консультирования: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / Под общ. ред. Н.Н. Посысоева. – М.: ВЛАДОС-ПРЕСС, 2004. – С. 226-230.
2. Визначити види повторних шлюбів.
3. Розробити психологічні рекомендації для чоловіків та жінок з організації сімейних стосунків у повторному шлюбі.

Література

1. Шнейдер Л.Б. Психология семейных отношений. Курс лекций. – М.: Апрель-Пресс, 2000. – 512 с.
2. Эйдемиллер Э.Г., Юстицкий В. Психология и психотерапия семьи. - 2-е изд., расшир. и доп. - СПб.: Питер, 2000. - 656 с.
3. Психология семейных отношений: конспект лекций / сост. С.А. Векилова. – М.: АСТ; СПб.: Сова, 2005. – 127 с.
4. Семиченко В.А., Заслуженюк В.С. Мистецтво взаєморозуміння. Психологія та педагогіка сімейного спілкування. - 2-е вид. - К.: Веселка, 1998. - 214с.
5. Семья в кризисном обществе / Под ред. М.С. Мацковского, Е.Ф. Фотеевой. - М.: Ин-т социологии РАН, 1993. - 96 с.
6. Психологічна допомога сім'ї: Посібник / За ред. З.Г. Кісарчук. - К.: Вид-во ін-ту соціології НАН України, 1998.
7. Бондаренко О.Ф. Психологічна допомога особистості: Навчальний посібник.-Х.:Фоліо, 1996.237с.
8. Бондарчук О.І. Психологія сім'ї: Курс лекцій. - К.: МАУП, 2001. - 96 с.
9. Основы психологии семьи и семейного консультирования: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / Под общ. ред. Н.Н. Посысоева. – М.: ВЛАДОС-ПРЕСС, 2004. – 328 с.
10. Целуйко В.М. Психологические проблемы современной семьи / В.М. Целуйко. – Екатеринбург: У-Фактор, 2007. – 496 с.
11. Бурлачук Л.Ф. Словарь-справочник по психодиагностике. -СПб.: Питер, 2000. - 528 с.

12. Головаха Е.И. Психология человеческого взаимопонимания. -К.: Политиздат Украины, 1989.- 189 с.
13. Гребенников И.В. Основы семейной жизни. - М.: Просвещение, 1991. - 158 с.
14. Добрович АБ. Кто в семье психотерапевт. - М.: Знание, 1985. - 80 с.
15. Ковалев С.В. Психология современной семьи. - М.: Просвещение, 1988. - 208 с.
16. Смахов В.А. Опыт психологической диагностики и коррекции конфликтного общения в семье // Вопросы психологии, 1985. - № 4.

Самостійна робота № 6. Насильство у родині

Форма звітності: міні-лекція

ПЛАН

1. Для самостійного вивчення питання «Насильство у родині» ознайомтесь з матеріалом наступних джерел: Целуйко В.М. Психологические проблемы современной семьи / В.М. Целуйко. – Екатеринбург: У-Фактор, 2007. – С. 418-472; Основы психологии семьи и семейного консультирования: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / Под общ. ред. Н.Н. Посысоева. – М.: ВЛАДОС-ПРЕСС, 2004. – С. 207-224; Синягина Н.Ю. Психолого-педагогическая коррекция детско-родительских отношений / Наталья Юрьевна Синягина. – М. : ВЛАДОС, 2005. – С. 7-33; 78-85.
2. Скласти план лекції та висвітлити у змісті наступні питання:
  - статистика з проблематики;
  - види насильства у родині;
  - наслідки жорстокого поводження з дитиною;
  - психологічна допомога жертвам насильства у сім'ї.
3. Скласти міні-лекцію.

Література

1. Шнейдер Л.Б. Психология семейных отношений. Курс лекций. – М.: Апрель-Пресс, 2000. – 512 с.
2. Эйдемиллер Э.Г., Юстицкий В. Психология и психотерапия семьи. - 2-е изд., расшир. и доп. - СПб.: Питер, 2000. - 656 с.
3. Психология семейных отношений: конспект лекций / сост. С.А. Векилова. – М.: АСТ; СПб.: Сова, 2005. – 127 с.
4. Семиченко В.А., Заслуженюк В.С. Мистецтво взаєморозуміння. Психологія та педагогіка сімейного спілкування. - 2-е вид. - К.: Веселка, 1998. - 214с.
5. Семья в кризисном обществе / Под ред. М.С. Мацковского, Е.Ф. Фотеевой. - М.: Ин-т социологии РАН, 1993. - 96 с.
6. Психологічна допомога сім'ї: Посібник / За ред. З.Г. Кісарчук. - К.: Вид-во ін-ту соціології НАН України, 1998.
7. Бондаренко О.Ф. Психологічна допомога особистості: Навчальний постник.-Х.:Фоліо, 1996.237с.

8. Бондарчук О.І. Психологія сім'ї: Курс лекцій. - К.: МАУП, 2001. - 96 с.
9. Основы психологии семьи и семейного консультирования: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / Под общ. ред. Н.Н. Посысоева. – М.: ВЛАДОС-ПРЕСС, 2004. – 328 с.
10. Целуйко В.М. Психологические проблемы современной семьи / В.М. Целуйко. – Екатеринбург: У-Фактор, 2007. – 496 с.
11. Бурлачук Л.Ф. Словарь-справочник по психодиагностике. -СПб.: Питер, 2000. - 528 с.
12. Головаха Е.И. Психология человеческого взаимопонимания. -К.: Политиздат Украины, 1989.- 189 с.
13. Гребенников И.В. Основы семейной жизни. - М.: Просвещение, 1991. - 158 с.
14. Добрович АБ. Кто в семье психотерапевт. - М.: Знание, 1985. - 80 с.
15. Ковалев С.В. Психология современной семьи. - М.: Просвещение, 1988. - 208 с.
16. Смехов В.А. Опыт психологической диагностики и коррекции конфликтного общения в семье // Вопросы психологии, 1985. - № 4.
17. Батька не обирають ... (Проблеми відповідального батьківства в сучасній Україні). - К.: А.Л.Д., 1997. - 144 с.
18. Семья в психологической консультации: Опыт и проблемы психологического консультирования / Под ред. А.А. Бодалева., В.В. Столина. - М.: Педагогика, 1998. - 254 с.
19. Степанов В.Г. Психология трудных школьников: Учебное пособие для учителей и родителей. - М.: Издательский центр «Академия», 1998. - 320 с.
20. Торохтий В.С. Психологическое здоровье семьи и пути его изучения: Вестник психосоциальной и коррекционно-реабилитаци-онной работы. - 1996 - № 3, 4, 1997. - № 2, 1998. - № 3.

9. Індивідуальне навчально-дослідне завдання

№ з/п	Назва завдання	Кількість годин
1	Повідомлення за обраною темою з навчальних та навчально-методичних посібників	14 год
2	Аналіз прочитаної книги з тематики спецкурсу	10 год
3	Складання тесту/кросворду за теоретичним матеріалом лекції	10 год
Разом		34

10. Методи навчання

В процесі вивчення навчальної дисципліни використовуються:

1. Теоретико-інформаційні методи навчання:

- ✓ усне логічне цілісне викладення навчального матеріалу (лекція),
- ✓ діалогічно побудоване усне викладення (бесіда),

- ✓ пояснення, демонстрація.
- 2. Практико-операційні методи навчання (практичні роботи):
  - ✓ вправи,
  - ✓ рішення завдань.
  - ✓ пошуково-творчі методи навчання (семінарські заняття):
  - ✓ аналіз конкретних ситуацій (проблемних, звичайних, нетипових);
  - ✓ групове обговорення питання;
  - ✓ дискусії.
- 4. Методи самостійної роботи студентів:
  - ✓ читання (робота з підручником й іншими учбово-методичними посібниками);
  - ✓ конспектування,
  - ✓ рішення завдань і проблемних ситуацій;
  - ✓ творчі завдання.

11. Методи контролю

З метою підвищення мотивації студентів-майбутніх фахівців до навчально-пізнавальної діяльності використовуються наступні заходи поточного контролю рівня знань:

- усні відповіді на семінарських та практичних заняттях;
- тестові форми контролю для визначення рівня залишкових знань;
- письмове оформлення індивідуально-навчальних завдань;
- усний захист індивідуально-навчальних робіт.

Контроль рівня знань здійснюється за допомогою контрольної роботи та тестових завдань різного рівня складності.

Семестровий залік проводиться в формі тестового випробування.

Питання до заліку зі спецкурсу Підготовка молоді до сімейного життя та відповідального батьківства»

1. Шлюбні стосунки та шлюбний потенціал.
2. Шлюбний вік. Психологічна сумісність партнерів
3. Розвиток шлюбних стосунків. Секс у шлюбі
4. Цивільні шлюби
5. Розлучення
6. Поняття «сім'я».
7. Функції та структура сім'ї.
8. Класифікація сучасної сім'ї
9. Роль сім'ї у становленні особистості дитини
10. Умови подружньої сумісності.
11. Характерні особливості подружньої адаптації
12. «Подружнтя втома» як кризове явище у сім'ї
13. «Конфліктна субкультура» у подружньому спілкуванні
14. Психологія подружніх конфліктів

15. Відповідальне та усвідомлене батьківство як наукова проблема
16. Історичні аспекти формування батьківства
17. Відповідальне та усвідомлене батьківство як наукова проблема
18. Історичні аспекти формування батьківства
19. Готовність до батьківства: критерії
20. Готовність до батьківства: рівні.
21. Готовність до батьківства: фактори.
22. Готовність до батьківства: стратегії реалізації.
23. Компоненти розвинутої форми батьківства: Батьківські цінності.
24. Компоненти розвинутої форми батьківства: Установки й очікування.
25. Компоненти розвинутої форми батьківства: Батьківські ставлення.
26. Компоненти розвинутої форми батьківства: Батьківські почуття.
27. Компоненти розвинутої форми батьківства: Батьківські позиції.
28. Компоненти розвинутої форми батьківства: Батьківська відповідальність.
29. Компоненти розвинутої форми батьківства: Стиль сімейного виховання.
30. Система факторів, що визначають батьківство: Макросистема, або рівень суспільних впливів; Мезосистема, чи рівень впливу батьківської сім'ї;
31. Система факторів, що визначають батьківство: Мікросистема, або рівень власної сім'ї; Індивідуальний, або рівень конкретної особистості.
32. Основні навички усвідомленого батьківства
33. Основні навички усвідомленого батьківства
34. Поняття стилю сімейного виховання.
35. Потуральний стиль виховання дітей в сім'ї
36. Змагальний стиль виховання дітей в сім'ї
37. Розважливий стиль виховання дітей в сім'ї
38. Запобігливий стиль виховання дітей в сім'ї
39. Контролюючий стиль виховання дітей в сім'ї
40. Співчутливий стиль виховання дітей в сім'ї
41. Гармонійний стиль виховання дітей в сім'ї
42. Батьківське спілкування: основні поняття.
43. Батьківське спілкування: функції
44. Батьківське спілкування: компоненти
45. Культура батьківського спілкування
46. Типи батьківського спілкування: «Прийняття – нехтування»
47. Типи батьківського спілкування: «Симбіоз»
48. Типи батьківського спілкування: «Авторитарна гіперсоціалізація»
49. Типи батьківського спілкування: «Кооперація»
50. Види фальшивого авторитету батьків в сім'ї: придушення, віддалі, чванства.
51. Види фальшивого авторитету батьків в сім'ї: педантизму, резонерства.
52. Види фальшивого авторитету батьків в сім'ї: любові, доброти.
53. Види фальшивого авторитету батьків в сім'ї: дружби, підкупу.
54. Принципи створення батьківського авторитету
55. Типи неправильного виховання дітей в сім'ї за В. Гарбузовим.

56. Типи неправильного виховання дітей в сім'ї за А. Лічко і Е. Ейдемільерем: гіпопротекція, домінуюча гіперпротекція
57. Типи неправильного виховання дітей в сім'ї за А. Лічко і Е. Ейдемільерем: потураюча гіперпротекція, емоційне відкидання
58. Типи неправильного виховання дітей в сім'ї за А. Лічко і Е. Ейдемільерем: жорстокі взаємостосунки, підвищена моральна відповідальність.
59. Типи неправильного виховання дітей в сім'ї за В.І. Приходько: «Зовнішньо спокійна сім'я», «Вулканічна сім'я», «Сім'я санаторій».
60. Типи неправильного виховання дітей в сім'ї за В.І. Приходько: «Сім'я кругова оборона», «Сім'я-театр», «Сім'я третій зайвий».
61. Типи неправильного виховання дітей в сім'ї за В.І. Приходько: «Сім'я з кумиром», «Сім'я маскарад».
62. Основні педагогічні умови ефективності спілкування батьків з дітьми.
63. Типові правила, дотримання яких сприяє ефективності батьківського спілкування
64. Умови успішного виховання дітей в сім'ї
65. Феномени батьківства і материнства, як основні складові усвідомленого підходу до батьківства
66. Характеристика батьківської ідентичності. Роль і місце батька у вихованні дитини
67. Характеристика материнської ідентичності. Роль і місце матері у вихованні дитини
68. Характеристика методу заохочення як одного із основних методів сімейного виховання
69. Характеристика методу покарання як одного із основних методів сімейного виховання
70. Стратегії виховання відповідно до вікової періодизації розвитку дитини
71. Методи сімейного виховання і специфіка їх застосування.
72. Засоби сімейного виховання і специфіка їх застосування
73. Батьківська та материнська модель ідентичності

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота					КР 1	залік	Накопичувальні бали/ Сума
КР1	КР2	КР3	КР4	КР5	50		500
90	90	90	90	90			

13. Методичне забезпечення

1. Навчально-методичний комплекс.
2. Робоча програма навчальної дисципліни,

3. Навчальна програма навчальної дисципліни
4. Навчально-методичний комплекс з дисципліни
5. Олексюк О.Є. Підготовка молоді до сімейного життя та відповідального батьківства. Навчальний посібник для студентів
6. Олексюк О. Є. Сімейна педагогіка. Навчальний посібник.
7. Ілюстративні матеріали

14. Рекомендована література

1. Балущок В.Г. Обряди ініціації українців та давніх слов'ян / Ін-т мистецтвознавства, фольклористики та етнології НАН України. – Львів, Нью-Йорк: Коць, 1999. – 215 с.
2. Кравець В. П. Психологія сімейного життя: Навчальний посібник. Тернопіль, 1995. 696 с. К. - ІЗМН, 1997. - 392 с.
3. Маценко Л.М. Педагогіка сімейного виховання: Навч. посіб. К.: НАУ, 2008. – 160 с.
4. Молода сім'я: проблеми та умови її становлення / За ред. проф. А.Й. Капської. К.: ДЦССМ, 2003. 184 с.
5. Олексюк О.Є. Підготовка молоді до сімейного життя та відповідального батьківства. Навчальний посібник для студентів. / О. Є. Олексюк. – Миколаїв : МНУ ім. В.О. Сухомлинського, 2016 р. – 332 с.
6. Олексюк О. Є. Сімейна педагогіка. Навчальний посібник. / Автор-упорядник Олексюк О.Є. Миколаїв: МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2018. – 248 с.
7. Павленко В.М., Таглін С.О. Етнопсихологія: Навч.посібник. – К.: Сфера, 1999. – 408 с.
8. Підготовка молоді до сімейного життя та відповідального батьківства. Навчальний посібник для студентів. /Автор-упорядник Олексюк О.Є. Миколаїв: МНУ імені В.О. Сухомлинського. 2016. 332 с.
9. Підготовка студентів до співпраці з батьками дітей дошкільного віку: Навчально-методичний посібник / Укл. М.А.Машовець. – К.: Логос, 2000. – 128 с.
10. Психологія сім'ї : навчальний посібник /Поліщук В.М., Ільїна Н.М., Поліщук С.А. та ін.; за заг. ред. В.М. Поліщука. Суми,2009. 282 с.
11. Радчук Г.К., Тіунова О.В. Сімейне виховання. Освітній тренінг для батьків: навчально-методичний посібник. Тернопіль Навч. книга. Богдан, 2010. 120с.
12. Семиченко В.А., Заслуженюк В.С. Мистецтво взаєморозуміння. Психологія і педагогіка сімейного спілкування: навчальний посібник. Київ,1998. 214 с.
13. Соціальна педагогіка / За ред. А.Й. Капської. К.: КДЦССМ, 2000.
14. Стельмахович М.Г. Українська родинна педагогіка: Навч. посібник. – К.: ІСДО, 1996. – 286 с.

Допоміжна

1. Бондаровська В. та ін. Школа для батьків / В. Бондаровська, К. Бабенко, О. Возіянова та ін., ТОВ “Батискаф”. К. 2003. 320 с.
2. Бондарчук О.І. Психологія сім’ї: Курс лекцій. К.: МАУП, 2001. 96 с.
3. Браун-Галковська Марія Домашня психологія: Подружжя, діти, родина / Пер. з польськ. З.Городенчук. Львів: Свічадо, 2000. 176 с.
4. Воскресенська О. В. Вплив батьків на конкурентні відносини сиблінгів Вісник Черкаського університету. Серія : Педагогічні науки : наук. журн. / Черкас. нац. ун-т ім. Богдана Хмельницького. – Черкаси: Вид-во Черкас. нац. ун-т 2008 149- 151
5. Вінтергофф, М. Маленьким тиранам — ні! або Чому самого лише виховання недостатньо : як знайти вихід / М. Вінтергофф . К. : Темпора, 2011
6. Вінтергофф М. Чому наші діти стають тиранами, або Загублене дитинство / М. Вінтергофф ; пер. С. Матіяш. К. : Темпора, 2011. 176 с.
7. Добсон Дж. Не бойтесь быть строгими. Советы родителям. М., 1996.
8. Добсон Дж. Непослушный ребенок. 4 изд. Пер. с англ. СПб: Мир, 1998. 224 с.
9. Збірник нормативно-правових актів у сфері захисту прав дітей. К.: Дитячий Фонд ООН (ЮНІСЕФ), 2002. 318 с.
10. Коваль Л.Г. Постовий В.Г. Сучасна сім’я та її педагогіка / В.Г. Постовий. К., 1994.
11. Романчук О. Дорога любові. Львів: Свічадо, 2001. 128 с.
12. Сатир В. Как строить себя и свою семью: Пер с англ.:М, 1992. 192 с.
13. Соціальна педагогіка: навчальний посібник / За ред. А.Й. Капської. К., 2000. 264 с.
14. Соціальна педагогіка. Навчально-методичний комплекс / За ред. А.Й. Капської. К., ДЦССМ, 2003. 338 с.

15. Інформаційні ресурси

1. <http://www.info-library.com.ua/books-book-113.html>
2. мережі «Інтернет» корисні сайти
3. www.mon.gov.ua
4. електронні бібліотеки;
5. бібліотеки університету;

**6. Структура навчальної дисципліни
Заочна форма навчання**

Назви кредитів і тем	Кількість годин					
	усь ого	у тому числі				
		л	п	лаб	кон	ср
1	2	3	4	5	6	7
Кредит 1. Теоретичні основи феномену шлюбу та сім'ї						
Тема 1. Шлюб та його психолого-педагогічні засади.	10	1				9
Тема 2. Сім'я як соціально-психологічний та педагогічний феномен	10		2			9
Тема 3. Пренатальна педагогіка як першооснова виховання здорової дитини	10					9
	30	1	2			27
Кредит 2. Психолого-педагогічні засади подружньої взаємодії						
Тема 1. Основні умови подружньої сумісності. Психологія подружнього спілкування.	10	1	2			8
Тема 2. Кризові явища у житті сім'ї.	10					9
Тема 3. Насильство в сім'ї та діти.	10					10
	30	1	2			27
Кредит 3. Усвідомлене та відповідальне батьківство як основа гармонійного розвитку особистості дитини в сім'ї						
Тема 1. Усвідомлене та відповідальне батьківство як психолого-педагогічна проблема. Материнська та батьківська ідентичність	8	2	2			6
Тема 2. Основні форми, методи та прийоми виховання дітей в сім'ї.	7					6
Тема 3. Стили сімейного виховання дітей в сім'ї. Умови успішного виховання дітей в сім'ї.	8		2			6
Тема 4. Технологія формування культури сімейних відносин	7					6
	30	2	4			24
Усього годин:	90	4	8			78

**7. Теми практичних занять
Заочна форма навчання**

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
<i>Кредит 1. Теоретичні основи феномену шлюбу та сім'ї</i>		
1.	Тема 1. Сім'я як соціально-психологічний та педагогічний феномен. Пренатальна педагогіка як першооснова виховання здорової дитини	2
<i>Кредит 2. Психолого-педагогічні засади подружньої взаємодії</i>		
2.	Тема 2. Основні умови подружньої сумісності. Психологія подружнього спілкування. Кризові явища у житті сім'ї. Насильство в сім'ї та діти.	2
<i>Кредит 3. Усвідомлене та відповідальне батьківство як основа гармонійного розвитку особистості дитини в сім'ї</i>		
3.	Тема 3. Усвідомлене та відповідальне батьківство як психолого-педагогічна проблема. Основні форми, методи та прийоми виховання дітей в сім'ї.	2
4.	Тема 4. Стилi сімейного виховання дітей в сім'ї. Умови успішного виховання дітей в сім'ї. Технологія формування культури сімейних відносин	2
Разом:		8

**8. Самостійна робота
Заочна форма навчання**

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Підготовка до практичних занять	8
2	Підготовка та написання контрольної роботи	15
3	Написання та захист реферату з обраної тематики за запропонованим переліком	15
4	Підготовка конспекту батьківських зборів дітей дошкільного віку з теми «Як підготувати дитину до появи малюка в сім'ї» або «Тактика формування позитивних стосунків між старшими і молодшими дітьми» (на вибір студента)	15
5	Підготовка заняття для дітей з проблеми виховання пошани до батьків або сімейних традицій «Традиції виховання у нашій родині»	15
<i>Варіативні завдання</i>		
6	Написати твір-роздум «Подяка моїм батькам за ...»	15
Разом:		68

9. Індивідуальне науково-дослідне завдання

№ з/п	Назва завдання	Кількість годин
1	Створити «Банк настільних книг з проблем сімейного виховання» (7–10 найменувань з розширеними анотаціями) (для конкретного віку дитини)	10
	<i>Варіативні завдання</i>	
2	Складання тесту/кросворду за теоретичним матеріалом лекції	10
3	Мультимедійна презентація «Книга порад батькам з проблем сімейного виховання»	10
4	Повідомлення за прочитаною книгою з проблем сімейної педагогіки	10
	Разом	10

Індивідуальне завдання № 2.

Складання тесту за теоретичним матеріалом лекцій

Мета: активізувати студентів до ознайомлення з теоретичним матеріалом тем дисципліни Психологія загальна.

Завдання: за обраною темою лекційного матеріалу скласти тести різних рівнів (не менше 10 питань).

Зміст письмового звіту: подати до звіту матеріал за двома блоками: 1-ий блок – питання тесту, 2-ий блок – відповіді на питання тесту.

Зміст усного звіту: на практичному занятті на вимогу викладача або за бажанням виступити з питаннями тесту.

Індивідуальне завдання № 2.

Складання кросворду за теоретичним матеріалом лекцій

Мета: активізувати студентів до вивчення теоретичного матеріалу дисципліни Психологія загальна.

Завдання: за обраною темою лекційного матеріалу скласти кросворд (не менше 20 питань).

Зміст письмового звіту: подати до звіту матеріал за двома блоками: 1-ий блок – питання кросворду, 2-ий блок – відповіді на питання кросворду. Матеріал має бути оформлений у форматі Microsoft Excel.

Зміст усного звіту: на практичному занятті на вимогу викладача або за бажанням виступити з питаннями кросворду; під час проведення заняття перевірки самостійних та індивідуальних завдань виступити з захистом кросворду.

Індивідуальне завдання № 3.

Складання комп'ютерної презентації

Мета: активізувати творчий потенціал студента за теоретичним матеріалом дисципліни.

Завдання: за пунктом плану або окремим підрозділом обраної теми лекційного матеріалу скласти комп'ютерну презентацію (від 10 до 20 слайдів).

Зміст письмового звіту: подати до звіту комп'ютерну презентацію в електронному вигляді. Матеріал має бути оформлений у форматі Power Point.

Зміст усного звіту: під час проведення заняття перевірки самостійних та індивідуальних завдань виступити з захистом презентації.

Індивідуальне завдання № 4.

Повідомлення за прочитаною книгою з дисципліни

Мета: активізувати пізнавальний інтерес студентів до ознайомлення з науковими, науково-популярними дослідженнями та публікаціями науковців з проблем сімейного виховання.

Завдання: студент повинен прочитати книгу, занотувати цікаві цитати до читацького щоденника з власними примітками, письмово та усно звітувати про прочитану книгу.

Зміст письмового звіту: письмово оформити звіт об'ємом від 2 сторінок – надати бібліографічний запис посилання на книгу, у вільній творчій формі навести свої думки, враження від прочитаної книги, підтверджуючи їх посиланнями на конкретні цитати.

Зміст усного звіту: виступити перед студентами академічної групи з розповіддю про прочитану книгу: назвати автора, назву книги; протягом 5-7 хвилин розповісти, що корисного та цікавого можна взяти з цієї книги для свого майбутнього життя та майбутньої професійної діяльності.

9. Форми роботи та критерії оцінювання

Рейтинговий контроль знань студентів здійснюється за 100-бальною шкалою

Шкала оцінювання: національна та ECTS

ОЦІНКА ЄКТС	СУМА БАЛІВ	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		екзамен	залік
A	90-100	5 (відмінно)	5/відм./зараховано
B	80-89	4 (добре)	4/добре/зараховано
C	65-79		
D	55-64	3 (задовільно)	3/задов./зараховано
E	50-54		
FX	35-49	2 (незадовільно)	Не зараховано

Форми поточного та підсумкового контролю. Комплексна діагностика знань, умінь і навичок студентів із дисципліни здійснюється на основі результатів проведення поточного й підсумкового контролю знань (КР). Поточне оцінювання (індивідуальне, групове і фронтальне опитування, самостійна робота, самоконтроль). Завданням поточного контролю є систематична перевірка розуміння та засвоєння програмового матеріалу, виконання практичних робіт, уміння самостійно опрацьовувати тексти, складання конспекту рекомендованої літератури, написання і захист реферату, здатності публічно чи письмово представляти певний матеріал.

Завданням підсумкового контролю (КР, залік) є перевірка глибини засвоєння студентом програмового матеріалу модуля.

Критерії оцінювання відповідей на практичних заняттях:

Оцінка «відмінно» виставляється, якщо студент активно працює протягом усього практичного заняття, дає повні відповіді на запитання викладача у відповідності з планом практичного заняття і показує при цьому глибоке оволодіння лекційним матеріалом, знання відповідної літератури та законодавства з питань теми, здатний висловити власне ставлення до альтернативних міркувань з даної проблеми, проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати матеріал, аналізувати явища й факти, робити самостійні узагальнення й висновки, правильно виконує навчальні завдання.

Оцінка «добре» виставляється за умови дотримання таких вимог: студент активно працює протягом практичного заняття, питання висвітлені повно, викладення матеріалу логічне, обґрунтоване фактами, з посиланнями на відповідні нормативні документи та літературні джерела, висвітлення питань завершене висновками, студент виявив уміння аналізувати факти й події, а також виконувати навчальні завдання. Але у відповідях допущені неточності, деякі незначні помилки, має місце недостатня аргументованість при викладенні матеріалу, нечітко виражене ставлення студента до фактів і подій або допущені 1–2 логічні помилки при відповіді.

Оцінка «задовільно» виставляється в тому разі, коли студент у цілому оволодів суттю питань з даної теми, виявляє знання лекційного матеріалу, законодавства та навчальної літератури, намагається аналізувати факти й події, робити висновки й розв'язувати завдання. Але на занятті поводить себе пасивно, відповідає лише за викликом викладача, дає неповні відповіді на запитання, припускається грубих помилок при висвітленні теоретичного матеріалу або 3–4 логічних помилок при відповіді.

Оцінка «незадовільно» виставляється в разі, коли студент виявив неспроможність висвітлити питання чи питання висвітлені неправильно, безсистемно, з грубими помилками, відсутні розуміння основної суті питань, висновки, узагальнення, виявлене невміння розв'язувати навчальні завдання.

Оцінка за виконання індивідуального науково-дослідного завдання, завдань самостійної роботи виставляється з урахуванням таких параметрів:

Шкала оцінювання

Рівень виконання	Кількість балів, що відповідає рівню	Оцінка за традиційною системою
Високий	36-40	Відмінно
Достатній	28-35	Добре
Середній	23-27	Задовільно
Низький	0-22	Незадовільно

Самостійна робота Заочна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість балів
1.	Підготовка до практичних занять	4x10=40
2	Підготовка та написання контрольної роботи	100
3	Написання та захист реферату з обраної тематики за запропонованим переліком	40
4	Підготовка конспекту батьківських зборів дітей дошкільного віку з теми «Як підготувати дитину до появи малюка в сім'ї» або «Тактика формування позитивних стосунків між старшими і молодшими дітьми» (на вибір студента)	40
5	Підготовка заняття для дітей з проблеми виховання пошани до батьків або сімейних традицій «Традиції виховання у нашій родині»	40
	<i>Варіативні завдання</i>	
6	Написати твір-роздум «Подяка моїм батькам за ...»	40
	Разом:	300 балів

Індивідуальне науково-дослідне завдання

№ з/п	Назва завдання	Кількість балів
1	Створити «Банк настільних книг з проблем сімейного виховання» (7–10 найменувань з розширеними анотаціями) (для конкретного віку дитини)	40
	<i>Варіативні завдання</i>	
2	Складання тесту/кросворду за теоретичним матеріалом лекції	40
3	Мультимедійна презентація «Книга порад батькам з проблем сімейного виховання»	40
4	Повідомлення за прочитаною книгою з проблем сімейної педагогіки	40
	Разом	40

Індивідуальне завдання № 4 “Повідомлення за прочитаною книгою”

Виступ за змістом книги під час заняття або на читацькій конференції – до 8 балів

Письмове оформлення звіту – 0-4 бали

Об'єм (від 2 сторінок) – 4–8 бали

Правильний запис книги – 0-4 бал

Наведення цитат з книги з посиланнями на конкретну сторінку – 0-8 балів

Власні думки з приводу наведеної цитати – 0-8 балів

Загальна кількість – до 40 балів

Шкала оцінювання ІНДЗ № 4

Рівень	Кількість балів,	Оцінка за

виконання	що відповідає рівню	традиційною системою
Високий	36-40	Відмінно
Достатній	28-35	Добре
Середній	23-27	Задовільно
Низький	0-22	Незадовільно

Індивідуальне завдання № 2 “Складання тесту за теоретичним матеріалом лекції”

Кількість питань тесту – до 4 балів

Складність побудови питання – до 4 балів

Правильність оформлення – 2 балів

Загальна кількість – до 10 балів

Шкала оцінювання ІНДЗ № 2

Рівень виконання	Кількість балів, що відповідає рівню	Оцінка за традиційною системою
Високий	9-10	Відмінно
Достатній	7-8	Добре
Середній	5-6	Задовільно
Низький	0- 4	Незадовільно

Індивідуальне завдання № 2 “Складання кросворду за теоретичним матеріалом лекції”

Кількість питань кросворду – до 5 балів

Складність побудови питання – до 5 балів

Правильність оформлення – до 5 балів

Загальна кількість – до 15 балів

Шкала оцінювання ІНДЗ № 2

Рівень виконання	Кількість балів, що відповідає рівню	Оцінка за традиційною системою
Високий	14-15	Відмінно
Достатній	10-13	Добре
Середній	8-9	Задовільно
Низький	0-7	Незадовільно

Індивідуальне завдання № 3 “Складання комп’ютерної презентації за теоретичним матеріалом”

Правильність викладення інформації – до 10 балів

Кількість слайдів – до 10 балів

Правильність оформлення представленого матеріалу на слайді – до 10 балів

Загальна кількість – 30 балів

Шкала оцінювання ІНДЗ № 3

Рівень виконання	Кількість балів, що відповідає рівню	Оцінка за традиційною системою
Високий	27-30	Відмінно
Достатній	20-26	Добре
Середній	15-19	Задовільно
Низький	0-14	Незадовільно

Кількість балів у кінці семестру повинна складати від 150 до 300 балів (за 3 кредити), тобто сума балів за виконання усіх завдань.

Відповідний розподіл балів, які отримують студенти за 3 крд.

Поточне оцінювання та самостійна робота										КР	Накопичувальні бали/сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	100	300/100
20	20	20	20	20	20	20	20	20	20		

Питання до заліку зі спецкурсу «Підготовка молоді до сімейного життя та відповідального батьківства»

74. Шлюбні стосунки та шлюбний потенціал.
75. Шлюбний вік. Психологічна сумісність партнерів
76. Розвиток шлюбних стосунків. Секс у шлюбі
77. Цивільні шлюби
78. Розлучення
79. Поняття «сім'я».
80. Функції та структура сім'ї.
81. Класифікація сучасної сім'ї
82. Роль сім'ї у становленні особистості дитини
83. Умови подружньої сумісності.
84. Характерні особливості подружньої адаптації
85. «Подружня втома» як кризове явище у сім'ї
86. «Конфліктна субкультура» у подружньому спілкуванні
87. Психологія подружніх конфліктів
88. Відповідальне та усвідомлене батьківство як наукова проблема
89. Історичні аспекти формування батьківства
90. Відповідальне та усвідомлене батьківство як наукова проблема
91. Історичні аспекти формування батьківства
92. Готовність до батьківства: критерії
93. Готовність до батьківства: рівні.
94. Готовність до батьківства: фактори.
95. Готовність до батьківства: стратегії реалізації.
96. Компоненти розвинутої форми батьківства: Батьківські цінності.
97. Компоненти розвинутої форми батьківства: Установки й очікування.
98. Компоненти розвинутої форми батьківства: Батьківські ставлення.

99. Компоненти розвинутої форми батьківства: Батьківські почуття.
100. Компоненти розвинутої форми батьківства: Батьківські позиції.
101. Компоненти розвинутої форми батьківства: Батьківська відповідальність.
102. Компоненти розвинутої форми батьківства: Стиль сімейного виховання.
103. Система факторів, що визначають батьківство: Макросистема, або рівень суспільних впливів; Мезосистема, чи рівень впливу батьківської сім'ї;
104. Система факторів, що визначають батьківство: Мікросистема, або рівень власної сім'ї; Індивідуальний, або рівень конкретної особистості.
105. Основні навички усвідомленого батьківства
106. Основні навички усвідомленого батьківства
107. Поняття стилю сімейного виховання.
108. Потуральний стиль виховання дітей в сім'ї
109. Змагальний стиль виховання дітей в сім'ї
110. Розважливий стиль виховання дітей в сім'ї
111. Запобігливий стиль виховання дітей в сім'ї
112. Контролюючий стиль виховання дітей в сім'ї
113. Співчутливий стиль виховання дітей в сім'ї
114. Гармонійний стиль виховання дітей в сім'ї
115. Батьківське спілкування: основні поняття.
116. Батьківське спілкування: функції
117. Батьківське спілкування: компоненти
118. Культура батьківського спілкування
119. Типи батьківського спілкування: «Прийняття – нехтування»
120. Типи батьківського спілкування: «Симбіоз»
121. Типи батьківського спілкування: «Авторитарна гіперсоціалізація»
122. Типи батьківського спілкування: «Кооперація»
123. Види фальшивого авторитету батьків в сім'ї: придушення, віддалі, чванства.
124. Види фальшивого авторитету батьків в сім'ї: педантизму, резонерства.
125. Види фальшивого авторитету батьків в сім'ї: любові, доброти.
126. Види фальшивого авторитету батьків в сім'ї: дружби, підкупу.
127. Принципи створення батьківського авторитету
128. Типи неправильного виховання дітей в сім'ї за В. Гарбузовим.
129. Типи неправильного виховання дітей в сім'ї за А. Лічко і Е. Ейдемільерем: гіпопротекція, домінуюча гіперпротекція
130. Типи неправильного виховання дітей в сім'ї за А. Лічко і Е. Ейдемільерем: потураюча гіперпротекція, емоційне відкидання
131. Типи неправильного виховання дітей в сім'ї за А. Лічко і Е. Ейдемільерем: жорстокі взаємостосунки, підвищена моральна відповідальність.
132. Типи неправильного виховання дітей в сім'ї за В.І. Приходько: «Зовнішньо спокійна сім'я», «Вулканічна сім'я», «Сім'я санаторій».
133. Типи неправильного виховання дітей в сім'ї за В.І. Приходько: «Сім'я кругова оборона», «Сім'я-театр», «Сім'я третій зайвий».

134. Типи неправильного виховання дітей в сім'ї за В.І. Приходько: «Сім'я з кумиром», «Сім'я маскарад».
135. Основні педагогічні умови ефективності спілкування батьків з дітьми.
136. Типові правила, дотримання яких сприяє ефективності батьківського спілкування
137. Умови успішного виховання дітей в сім'ї
138. Феномени батьківства і материнства, як основні складові усвідомленого підходу до батьківства
139. Характеристика батьківської ідентичності. Роль і місце батька у вихованні дитини
140. Характеристика материнської ідентичності. Роль і місце матері у вихованні дитини
141. Характеристика методу заохочення як одного із основних методів сімейного виховання
142. Характеристика методу покарання як одного із основних методів сімейного виховання
143. Стратегії виховання відповідно до вікової періодизації розвитку дитини
144. Методи сімейного виховання і специфіка їх застосування.
145. Засоби сімейного виховання і специфіка їх застосування
146. Батьківська та материнська модель ідентичності

10. Засоби діагностики

Засобами діагностики та методами демонстрування результатів навчання є: завдання до практичних занять, завдання для самостійної та індивідуальної роботи (зокрема есе, реферати), презентації результатів досліджень, тестові завдання, контрольні роботи.

11. Методи навчання

В процесі вивчення навчальної дисципліни використовуються:

1. Теоретико-інформаційні методи навчання:
  - ✓ усне логічне цілісне викладення навчального матеріалу (лекція),
  - ✓ діалогічно побудоване усне викладення (бесіда),
  - ✓ пояснення, демонстрація.
2. Практико-операційні методи навчання (практичні роботи):
  - ✓ вправи,
  - ✓ рішення завдань.
  - ✓ пошуково-творчі методи навчання (семінарські заняття):
  - ✓ аналіз конкретних ситуацій (проблемних, звичайних, нетипових);
  - ✓ групове обговорення питання;
  - ✓ дискусії.
4. Методи самостійної роботи студентів:
  - ✓ читання (робота з підручником й іншими учбово-методичними посібниками);
  - ✓ конспектування,
  - ✓ рішення завдань і проблемних ситуацій;
  - ✓ творчі завдання.

13. Методичне забезпечення

8. Навчально-методичний комплекс.
9. Робоча програма навчальної дисципліни,
10. Навчальна програма навчальної дисципліни,
11. Ілюстративні матеріали
12. Навчальний посібник Підготовка молоді до сімейного життя та відповідального батьківства

14. Рекомендована література

15. Кравець В. П. Психологія сімейного життя: Навчальний посібник. Тернопіль, 1995. 696 с. К. - ІЗМН, 1997. - 392 с.
16. Маценко Л.М. Педагогіка сімейного виховання: Навч. посіб. К.: НАУ, 2008. – 160 с.
17. Молода сім'я: проблеми та умови її становлення / За ред. проф. А.Й. Капської. К.: ДЦССМ, 2003. 184 с.
18. Підготовка молоді до сімейного життя та відповідального батьківства. Навчальний посібник для студентів. /Автор-упорядник Олексюк О.Є. Миколаїв: МНУ імені В.О. Сухомлинського. 2016. 332 с.
19. Психологія сім'ї : навчальний посібник /Поліщук В.М., Ільїна Н.М., Поліщук С.А. та ін.; за заг. ред. В.М. Поліщука. Суми, 2009. 282 с.
20. Радчук Г.К., Тиунова О.В. Сімейне виховання. Освітній тренінг для батьків: навчально-методичний посібник. Тернопіль Навч. книга. Богдан, 2010. 120с.
21. Соціальна педагогіка / За ред. А.Й. Капської. К.: КДЦССМ, 2000.
22. Семиченко В.А., Заслуженюк В.С. Мистецтво взаєморозуміння. Психологія і педагогіка сімейного спілкування: навчальний посібник. Київ, 1998. 214 с.
23. Балущок В.Г. Обряди ініціацій українців та давніх слов'ян /Ін-т мистецтвознавства, фольклористики та етнології НАН України. – Львів, Нью-Йорк: Коць, 1999. – 215 с.
24. Павленко В.М., Таглін С.О. Етнопсихологія: Навч. посібник. – К.: Сфера, 1999. – 408 с.
25. Підготовка студентів до співпраці з батьками дітей дошкільного віку: Навчально-методичний посібник / Укл. М.А.Машовець. – К.: Логос, 2000. – 128 с.
26. Стельмахович М.Г. Українська родинна педагогіка: Навч. Посібник. – К.: ІСДО, 1996. – 286 с.

Допоміжна

5. Бондаровська В. та ін. Школа для батьків / В. Бондаровська, К. Бабенко, О. Возіянова та ін., ТОВ "Батискаф". К. 2003. 320 с.
6. Бондарчук О.І. Психологія сім'ї: Курс лекцій. К.: МАУП, 2001. 96 с.
7. Браун-Галковська Марія Домашня психологія: Подружжя, діти, родина / Пер. з польськ. З.Городенчук. Львів: Свічадо, 2000. 176 с.
8. Воскресенська О. В. Вплив батьків на конкурентні відносини сиблінгів Вісник Черкаського університету. Серія : Педагогічні науки : наук. журн. /

Черкас. нац. ун-т ім. Богдана Хмельницького. – Черкаси: Вид-во Черкас. нац. ун-т 2008 149- 151

11. Вінтергофф, М. Маленьким тиранам — ні! або Чому самого лише виховання недостатньо : як знайти вихід / М. Вінтергофф . К. : Темпора, 2011 .

12. Вінтергофф М. Чому наші діти стають тиранами, або Загублене дитинство / М. Вінтергофф ; пер. С. Матіяш. К. : Темпора, 2011. 176 с.

13. Добсон Дж. Не бойтесь быть строгими. Советы родителям. М., 1996.

14. Добсон Дж. Непослушный ребенок. 4 изд. Пер. с англ. СПб: Мир, 1998. 224 с.

15. Збірник нормативно-правових актів у сфері захисту прав дітей. К.: Дитячий Фонд ООН (ЮНІСЕФ), 2002. 318 с.

16. Коваль Л.Г. Постовий В.Г. Сучасна сім'я та її педагогіка / В.Г. Постовий. К., 1994.

14. Романчук О. Дорога любові. Львів: Свічадо, 2001. 128 с.

15. Сатир В. Как строить себя и свою семью: Пер с англ.:М, 1992. 192 с.

16. Соціальна педагогіка: навчальний посібник / За ред. А.Й. Капської. К., 2000. 264 с.

15. Соціальна педагогіка. Навчально-методичний комплекс / За ред. А.Й. Капської. К., ДЦССМ, 2003. 338 с.

15. Інформаційні ресурси

6. <http://www.info-library.com.ua/books-book-113.html>

7. мережі «Інтернет» корисні сайти:

8. www.mon.gov.ua

9. електронні бібліотеки;

10. бібліотека університету;